

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

ÎN țară . . . . . 10 lei
În străinătate . . . . . 12 »

SUBSTRATUL ETNIC ÎN «RENAȘTEREA» ITALIEI

I.

Toate rasele și națiunile istoricești mari s'au dezvoltat din amestecuri etnice. Acolo însă, unde deosebirea tipurilor este din cale afară mare se produc corcitură etnice.

HOUSTON STEWART CHAMBERLAIN
(*Grundlagen*, vol. I. pag. 441).

Italia a avut, în cele mai grele epoci ale vieții sale, norocul de a-și împropăta trupul național cu un sânge etnic sănătos, cu elemente etnice superioare. Istoria Italiei e azi mai lămurită în această privință decât a altor națiuni. De aceea, vicissitudinile naționalității italiene se pot urmări mai ușor decât ale altora; de aceea, istoria Italiei e atât de instructivă în chestiunea de a se ști ce importanță reală revine *rassei*: elementelor constitutive ale unei naționalități. Chestiune mare și gravă în viața națiunilor căci dela ea atârână în definitiv tot viitorul lor; dela ea depinde valoarea sau lipsa de valoare a *orișice* reforme, viața sau moartea unei națiuni.

Reamintesc numai că și aici cuvintele «German» și «germanic» sunt luate de mine în sensul lor larg și că mi se pare, cel puțin mie, absolut ridicol dacă unii-alții ar considera pe descendenții semințiilor germanice de odinioară din Italia drept Nemți, Englezi, Francezi, Olandezi s. a. Cu acelaș drept i-am putea considera și noi pe aceștia drept popoare *romance*, pentru motive pe care le voi discuta cu altă ocazie în chip special.

Chestia e de însemnătate pentru noi Români din multe puncte de vedere. Intre altele, și pentru cuvântul că și astăzi, în cercuri de Francezi, Germani, Italieni s. a., poporul românesc e privit ca mult mai puțin romanic, în etnica lui alcătuire, decât celelalte popoare romance. Dar să trecem la chestiunea «Renașterii» în raportul ei cu

plăznuirea etnică a Italiei noi. Vom trece apoi la oamenii de știință, la filosofi, poeți, muzicanți, și apoi la întreaga pleiadă care a făcut unitatea națională a Italiei, «*il Risorgimento*», a doua «*Renaștere*», cea politică, a Italiei, și în urmă vom analiza *cecece se poate și cecece nu se poate admite* din toate aceste constatări și idei cari, dela contele de Gobineau și până la Woltmann, constituie azi o întreagă literatură. Și încă din cele mai interesante și instructive.

* * *

Cel puțin în privința artei, mai toată lumea cunoscătoare e azi de acord într'un punct: că personalitatea intimă a artistului e mai determinantă decât educația și instrucția lui. Școala poate crea birocrați și — politicieni, ea nu poate crea individualități artistice din oameni fără talent specific. Să vedem deci de ce origină au fost reprezentanții «*Renașterii*» italiene.

Aici ne vom adresa iarăși lui Woltmann. Toate datele ce urmează le scot din această scriere a lui care în multe privințe se referă la o mulțime de biografi și istorici italieni și străini și care, în afară de ei a fost ajutată, cu nou material biografic și iconografic, de *Prof. Dr. Brockhaus*, directorul institutului de arte din Florența, de *Dr. Pasquale Papa*, profesor în Florența, de *Dr. Zanichelli* din Pisa, de *Dr. St. de Chiara* în Cosenza, de *Prof. Dr. Croce* în Neapole, de *Dr. Müller-Walde* în Florența, de *marchese Boschi* în Bologna, de *contele Paolo Guicciardini* în Florența și *Dr. R. Schwartz* în Lipsca.

* * *

Deja Teodorih cel Mare, regele Ostrogoților, eră mereu preocupat de lucrări de artă. În Pavia, el construiește un palat, băi, un amfiteatru, noi ziduri împrejurul orașului, apoi palate în Ravena, Verona și Spoleto. Pentru construcția palatului din Roma și reclădirea zidurilor orașului el alocă anual 200 de livre de aur din impozitele pe vin.

Între 686—690 trăia în Italia un celebru arhitect de origină longobardă, Magister *Faulo* sau *Faulone*, în anul 730 un *Rodpertu* (=Robert), în 990 un *Wilhelm*, la 1009 Magister *Ermanricho*. Arhitecții celebri ai domului dela Pisa, la începutul sec. XI, sunt *Buschetto* (în germ. veche Buso, Busco), *Rainaldus* (=Reinwald), apoi *Hildebrand*, *Uberto*, *Leone* și *Signoretto*. Tot în secol. XI și XII găsim pe arhitecții germanici: *Alfons* din Termoli (1062), *Raymondus Lombardus* (1175), *Nicolae*, *Wilhelm* și *Brioloto* în Verona (1122); *Aleman* sau *Altman* în Trient (1124), *Guglielmo Leopardus* în Ancona, (1148), *Biduinus* (1180), *Albertino de Taneto*, *Guido* din Como (1250), *Girardo* din Lugano (1226),

Marchione (1206), *Arrigo din Campione*, (1287), *Guglielmo d'Agnello* (1240) ș. a.

În acele vremuri se constată la Roma un *Ioan* și un *Guido di Corneto* care lucrau în stil longobard, apoi un *Magister Wilhelm*, un *Petrus Oderisius*, o întreagă familie de arhitecți *Guido* (1121), apoi *Antonio di Rabotto*, *Gualterius*, *Vasatellus* ș. a.

Cele două familii, cari au făcut mai mult pentru dezvoltarea arhitecturii în Sicilia, sunt germanice: *Chiaramonti* (Klarmunt) și *Sclafani*. Argintarii și aurarii germanici sunt de mult vestiți în Italia. Deja pe la 600 e vorba de un giuvaergiu *Abbo*, (Francon), în Limoges (Franța), la 769 de unul în Monza (Italia), la 820 de un *Martinus*, apoi de un *Leo* de origină germanică, de un *Theodorus*, fiul lui *Richepert*.

În secolul IX *Wolvinus* face altarul din *Sant'-Ambrogio* din Milan. În secolul XII, *Wiligelm* face sculpturile pe fațada catedralei din Modena; *Nicolae* și *Wiligelmus* fac, la 1131, reliefurile fațadei dela San Zeno Maggiore din Verona. Tot pe acea vreme găsim apoi o mulțime de turnători de clopote, tot germanici. *Niccolo Pisano*, cu ucenicul său *Guglielmo* și cu *Andrea Pisano*, fiul lui *Ugolino Nino*, formează celebra școală de arhitecți dela Pisa.

Arnolfo di Cambio și *Arnolfo di Lapo*, pe de altă parte, au fost întemeietorii sculpturii din Toscana.

Cambio, (în germ.) = Kampf. Lapo = Lapp, Lappe.

Dar prima perioadă a «Renașterii» începe cu cei patru celebri artiști florentini: *Ghiberti*, *Brunellesco*, *Donatello* și *Alberti*. Să vedem ce se constată despre origina lor.

Lorenzo Ghiberti (1378—1455). Numele acesta se pomenește deja la 1260 între familiile *Guelfilor* din Florența; el derivă dela numele vechiu german *Wiberto*, *Guiberto*; în germ. nouă: *Wilbert*.

Phillippo Brunelleschi (1379—1446) avea numele dela bunică-sa care se coborâ din vechea familie nobiliară *Brunelleschi*, (în germ. veche: Bruno, Brunilo, Brunello; în germ. nouă *Brünnell*). După tată, se numea Lapi (Lappe) care, cum scrie Vasari, se numea uneori și *Aldobrandini* (Aldobrand).

Donatello Bardi (1386—1466) = Barth. În generațiile mai vechi ale familiei se găsesc numai nume germanice: *Bardo*, *Berardo*, *Berlinghiero*.

Leon Battista Alberti (1405—1472); străbunul acestei familii se coboară probabil dela contele *Goffredo* (Gottfried), fiul lui Hildebrand, care trăia după legea salică, și căruia Ottone I i-a dat, la 967, moșii întinse. Ei sunt de origină franconă.

De aci încolo numărul lor crește repede.

Donato Bramante (1445—1514). Mama lui era fiica lui Pascuccio

Lombardelli din Monte Astrualdo (în germ. veche: Austrowaldo, în cea nouă: Osterwald). Woltmann deduce numele Bramante dela *Brahm, Brehm*, iar nu dela verbul ital. *bramare*—a dori: cum doresc alții... Tipul antropologic al lui Bramante a fost germanic.

Michelangelo Buonarotti (1475—1564); străbunul său a fost *Bernardo* (Bernhard) care trăia pe la 1210 în Florența. El avea doi fii: *Berlinghieri* și *Buonarota*. Numele acesta e germanic din *Bono* (în germ. veche *Bohn, Bonn*) și *Hrodo, Roto* (*Rohde, Rothe*). *Bono* și *Rotto* sunt pomenite în cronici ca nume longobarde. Woltmann compară vechiul longobard *Beonrad* cu *Bonrot* în germ. nouă, și cu analogii ca *Mackrodt, Osterrot, Leonrod*. După italianul *Condivi*, familia *Buonarotti* ar fi descinzând dela contele de *Canossa*, familie longobardă de pe la *Reggio*, care era înrudită cu împăratul *Henric I*. E fapt că conții de *Canossa* l'au considerat pe artist totdeauna ca *rudă* a lor.

Cu toate acestea, *Woltmann*, care e foarte critic și scrupulos de felul său, îl consideră tip *mixt*, de rasă germanică și romanică, și aceasta din cauza semnelor antropologice exterioare.

Jacopo Sansovino (1477—1570), în realitate se numea *Tatti*, nume longobard. Era blond, ca toți aceia pe cari *Woltmann* îi consideră germanici.

Aceștia au fost parte arhitecți, parte sculptori, sau și una și alta. Treceam acum la pictori.

* * *

Cel dintâiu pictor cunoscut, cu nume longobard, est *Auripert* (= *Aribert*), care este amintit în anul 723. *Mothes* a găsit în secol. IX un pictor *Eribert* sau *Erbert*, iar *Schnaase* pe un pictor — abate *Wilhelm* și pe un *Transmundus* (= *Transimund*). La 1088 este un pictor *Eberhard* care trăia după dreptul longobard, și *Bonizzo* (= *Bonitz*). Acesta a făcut picturele în *St. Urbano* lângă *Roma*.

La început, ei imitau pictura bizantină. Dar cu frescurile lui *Bonizzo* dela *San Clemente* și *Sant Agnese* apare tipul blond în pictură și felul individual al pictorilor. *F. X. Kraus*, citat de *Woltmann*, a stabilit, prin cercetări speciale, că o școală de pictură, independentă de cea bizantină, a pornit dela mănăstirea benedictinilor din *Monte Cassino*, a cărei înflorire în evul mediu se datorează exclusiv semințiilor germanice. Producția cea mai de seamă a acestei școale este ciclul de frescuri din mănăstirea *Sant'Angelo ad Formas* lângă *Capua*, din socolul XI. Copiile lor se găsesc în *Museo di San Martino* din *Neapol*. Toate figurele pe aceste picturi: oștenii, călugării și sfinții au păr bălan. Tipul bizantin a dispărut cu desăvârșire.

La Nord, emanciparea s'a făcut mai târziu.

Cei mai cunoscuți pictori ai Italiei de Nord în timpurile acelea erau: *Guillelmus* (1138) și *Alighieri* (=Aldiger).

La începutul secol. XIV apare în Toscana un mare număr de pictori: *Berlinghieri* (=Berlinger), *Giunta Pisano*, fiul lui *Guidotto da Colle*, *Margaritone di Magnano* (în germ. v. Magano), *Deodato Orlando* (=Roland), *Cappo di Marcovaldo* (=Markwald), *Guido di Gualtieri* (=Walter) și *Duccio di Buoninsegna*. Duccio este o scurtare din *Riccarduccio* și *Carduccio* (=Richard).

Giovanni Cimabue (1240--1302), este considerat ca întemeietorul picturii italiene. Numele Cimabue se pare o poreclă. Vasari spune că Cimabue se trage dintr'o veche familie de nobili; numele lor original este *Gualtieri* (Walter). Era înalt și blond.

Giotto di Bondone. Numele Bondo însemnează în germ. veche: țaran liber și e și azi foarte obișnuit în forma *Bonde* în Scandinavia și Germania. Giotto a fost fiu de țaran. *Woltmann* derivă numele Giotto din germ. veche *Jodo*, *Joto* (în germ. nouă *Jotte* sau *Jötte*). Tipul său era blond. Între elevii lui Giotto se disting *Gaddi* (în germ. nouă: *Gade* și *Gäde*), *Daddo* (în germ. nouă *Datthe* și *Dette*), *Guariento* (=Wariant), *Ramboldo*, *Landadio*, *Roberto di Oderisio* (=Oderich), *Oderigi da Gubbio*, *Franco da Bologna*.

Altichiero da Zevio, celebru pe la 1376 în Verona și Padua, are aceiaș importanță directivă pentru Lombardia pe care Giotto o are pentru Toscana. Numele *Altichier* e o altă formă din *Aldiger*.

Fra Giovanni da Fiesole (1387—1455). Vasari spune că se numea, (cu numele său limesc), *Guido* (=Wido, Wiede). Era blond.

Giovanni Bellini (1426—1507), tip germanic. *Bellini* derivă din germ. veche: *Belo*, *Bello*, *Bellin*.

Luca Signorelli (1441—1523). Mama lui era flica lui *Bartolommeo Schiffi* (=Schiff). Înalt, blond, ochi albaștri; tip germanic.

Alessandro Botticelli (1446—1515), nume vechiu germanic = *Botta*, *Bodico*, *Bottico*; în germ. nouă: *Bott*, *Bottke*, *Bodeck*. Dar acesta era numele maestrului său. Al său propriu era *Filipepi*. *Woltmann* deduce acest nume din *Filo* și *Papo* sau *Pepo*, (în germ. n. *Pape* și *Peipe*), după analogia: *Filiberto*, *Filiprando*, *Filingieri*, Înalt, blond; ochi albaștri.

Pietro Perugino (1449—1542) tip mixt.

Leonardo da Vinci (1452—1519) se cobora dintr'o familie de nobili. Documentul lor cel mai vechiu este semnat, la 1339, de Ser Guido și Ser Michele, un notar florentin. Locul nașterii lui Leonardo este un vechiu castel, la nord de Empoli. De jur împrejur e situat il

Borgo di Vinci. Toate compozițiile cu *Borgo* (=Burg) sunt germanice: *Borgofranco*, *Borgo S. Lorenzo*, etc. Numele Vinci derivă dela un cavaler germanic = *Winke*, *Vincke*. Mai târziu, castelul a fost în posesia familiei Adimari (=Hadimar): în secol. XIII, a familiei conților Guidi. În împrejurimi, sunt mai multe sate și casteluri cu nume vechi germanice: *Cereto Guidi*, *Lamporvechio* (=Lamprecht), *Tizzana* (Tizzo=Tietz). Lângă Vinci zace, pe Monte Albano, *Luogo d'Anchiano* (=Anke, Enke). Acolo, familia Vinci avea o casă unde s'a născut Leonardo, în mijlocul unui ținut care a fost odinioară colonizat de Germani. Și azi mai trăiesc mulți oameni blonzi, cu ochi albaștri, acolo. Din acel strat se cobora, de aminteri necunoscuta Caterina, mama lui Leonardo, «*que era di bon sangue*». — Leonardo a fost un copil natural, dar mai târziu a fost legitimat de tatăl său și primit în casa lui. Era înalt și puternic, dolicocefal, blond, cu ochi albaștri. Woltmann îl consideră *tipul germanic cel mai pur*. Ceea ce este cert, e faptul că toată mentalitatea lui Leonardo, cum o vedem manifestată în viața și faptele lui, este profund germanică.

Francesco Melzi (1493—1570)=Meltz. Blond, cu ochi albaștri.

Bernardino Luini (1475=1535), se numea în realitate *Lutero* (=Luther). Înalt, blond, cu ochi albaștri. Tip asemănător cu al lui Leonardo.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiziano Vecelli (1477—1576) din Pieve di Cadore care se ținea când de imperiul german, când de arhiepiscopia germanică dela Aquileja (=Aglei). Această regiune au ocupat-o mai întâiu Longobarzii; apoi au venit Alemani și Baiuvari în ea. Aproape de Cadore mai sunt și zi 20 de sate germanice, resturi din acele timpuri de plămuire a națiunii italiene moderne.

Străbunul familiei Vecelli a fost Ser *Guccello* di Pozzale. E un nume vechiu germanic: *Guccello*, (cu schimbarea Gu=W), vine dela numele vechiu germanic *Wezo*, *Wezelo* care în germana nouă sună *Wetzel* și *Wetzell*. Tiziano e=Tietz, *Diets*. Tizian a fost tip germanic; fața lungă și îngustă, frunte înaltă, nas arcat, ochi albaștri, piele albă, părul blond-roșietic.

Giorgione (1478—1511), adică «*George cel lung*», — se numea *Giorgio Barbarelli* și era un descendent din nobilimea friulană din Castel-franco. Nobilimea friulană e dovedită ca fiind de origină longobardă și francună. Numele Barbarelli, ca și *Barbaro*, *Barbarini* indică origina *barbară* adică germanică. Era înalt, avea ochi albaștri, barba roșietică-blondă, părul capului era brun.

Antonio Pordenone (1484—1540) se numea, cu numele său cel adevărat, *Sacchi* (în germ. veche *Sacco*, în germ. nouă *Sack*, *Seeck*.) Pă-

blond, ochi albaştri. Și mama lui și toți cei șapte copii ai ei au fost

GIOTTO

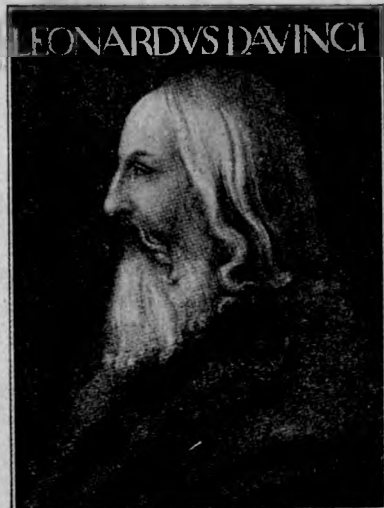
FRA GIOVANNI DA FIESOLE

blonzi cu ochii albaştri. E o familie friulană cu tip germanic — după Woltmann — pur.

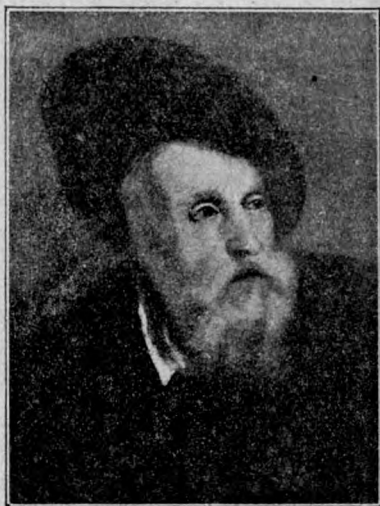
Raffael Santi (1483—1520). Passavant a dovedit că în Colbordolo,

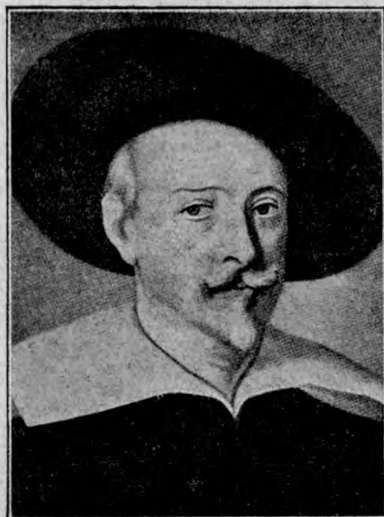
ANDREA DEL SARTO

LEONARDO DA VINCI

TIZIANO VECELLI

GUIDO RENI

locul de naștere al tatălui lui Raffael, trăise în prima jumătate a secolului XIV un anume *Sante* dela care urmașii săi s'au numit *del Sante* și *Santi*. Numele *Colbordo* ^{florentin} (vechiu germanic analog cu *Heribord*, *Heltiport* ș. a. *Sante* e un nume germanic căruia în germ. nouă îi corespunde *Sandt*. Derivații : *Sandheri*, *Sandebert*, *Santepert*.

Mama lui Raffael se numea *Mația Ciarla*. Muratori zice că *Ciarla* derivă din *Charles* și că numele a fost adus de Franci în Italia. E deci sinonim cu vechiul nume germanic *Carla*—*Karl*. Raffael avea o figură îngustă, păr blond închis, cu o nuanță roșietică, ochi cenușii, cu o nuanță brună. (Voiu reveni asupra acestui tip cu altă ocazie).

Andrea del Sarto (1486—1530), numit așa pentru că tatăl său, — Agnolo — era croitor. Biadi spune că, după o legendă, tata lui Andrea venise din Flandra, era deci Flamand, avea numele *Van Huysen* și că în Italia era numit *Vannucchi*. Păr blond, ochi albaștri, pielea albă. Se pare că a fost de statură înaltă.

Paolo Veronese (1530—1588), cu numele său adevărat Caliarî sau Cagliari. Statură înaltă, nas mare, achilin, frunte înaltă, ochi albaștri, părul pare a fi fost brun închis.

Federigo Zuccheri (1550—1709) = *Zocher*. Păr roșietic închis, barbă blondă, ochi albaștri.

Guido Reni (1575—1642) = *Reyne* (Rein). Ochi albaștri, barbă blondă păr brun.

Lorenzo Tiepolo (1692—1769) = *Tiepel*, *Dippel*. Tip germanic, față albă-trandafirie, ochi albaștri.

AUREL C. POPOVICI.

(Va urma)

„LIED“

Adese-ori îmi pare că sufletu-mi e-o liră,
Pe care-ușoare-atingeri în cânturi se înșiră :

Aci sfios și gingaș, — zâmbirile de-o clipă,
Ce-ating ușor o coardă cu alba lor aripă ;

Aci vibrând de-arsura dorinței însetate,
Ce plânge după umbre de vise ne 'ntrupate;

Și-aci vuind năvalnic al chinului poem,
Ce-și toarnă 'nveninarea în versuri de blestem...

Dar, mâna ta cea albă când alunecă pe liră,
Ghicești tu ce cântare vrăjită îi inspiră ?

Pe inimă-mi apas-ô, ascultă și 'nțelege
De taină 'nchiagă unele dorințele-mi pribege...

C. SP. HASNAȘ.

DIN VIAȚA PUBLICA

MOȘTENITORUL TRONULUI GERMAN ÎN BUCUREȘTI

Cei ce judecă politicește știu de ce mare importanță este vizita moștenitorului tronului german la curtea regelui Carol. Cu atât mai virtos vor înțelege neglijențele ce s'au comis cu ocazia primirii sale. — Era elementar, mai ales pentru o țară mică ca România, ca viitorul împărat al celei mai peternice și respectate împărății din lume, să fie primit astfel ca să ducă cu sine o impresie reală și durabilă despre aptitudinile culturale ale poporului român. De fapt, el cu numeroasa și distinsa sa suită, trebuie să-și fi făcut o foarte îndoielnică idee despre mult trâmbițatele «progrese» ale țării. Dar iată câteva simple constatări.

Capitala a fost «pavoasată»; mai prost ca totdeauna. — E indiferent ce crede omul superficial despre o asemenea pavoasare. Ea își are rostul ei. Și de aceea, sau o faci serios sau mai bine lasă-te de «pavoasare», căci aminteri faci țara și poporul de răs. — Am văzut deci aceleași prăjini și aceleași așa zise «decoruri» cari se comandaseră cu pri-

lejul venirii împăratului Francisc Iosif la București. Dar de atunci au căzut multe zăpezi și multe ploii, și au trăit multe generații de șoareci, guzgani și alte ființe cărora le place să trăiască în podurile și magazinele de drapele. Și de aceea, un observator mai atent, — și Nemții tocmai dintre aceștia fac parte, — putea observa, după calitatea «pavoasării», după desenurile pe cari le-au lăsat aceste quadupede pe «blazoanele» capitalei și pe drapele, — cât de dezvoltat e simțul estetic la Primăria capitalei. Prăjini, a căror vopsea o topiseră de mult ploile, și cari purtau dovada noroaielor trecute, se înălțau spre cer, goale și străambe, și purtând la vârful niște zdrențe de pânză spălăcită și mâncată de molii, care la București se numesc «drapele naționale»...

Sărman drapel național! În alte țări, poeții te cântă preamărind culorile tale. În alte părți ale pământului românesc, inimile Românilor saltă de mândrie când te văd, și mii de Români înfruntă pușcăriile pentru dragostea nemărginită către tine, sfânt simbol al unui neam ce vrea viață, eloquent simbol al unității în idei, în tainice simțiri. Căci «roșu e focul ce străbate inima plină de dor!»;... «iar *albastrul* e credința pentru țară», pentru neam!... și «*auriu* ca mândrul soare fi-va al nostru viitor»... *dacă* mai credem în simboluri și mai credem în Dumnezeu!...

Dar noi nu mai credem în nimic, decât în voturi, în buget, în democrație cosmopolită! «Civilizați» și îngânfați și fanfaroni, noi tărâm drapelul prin noroaie și ne batem joc de el și primim, cu cărpe și gunoaie, pe fiul celui mai puternic și mai naționalist împărat al vremurilor noastre!

Prețutindeni stegulețe, spălăcite și murdare, cari și-au lăsat și *focul* și *credința* și idealitatea *viitorului*... în maghernițele Primăriei sau în punga «antreprenorilor»!... În fața Palatului Regal, stâlpi murdari, învăliți în murdare tinichele, pline de găuri, de noduri, de impresii de tranșeală... La mijloc, «blazoane!» Tot tinichele străambe cari odinioară par a fi fost vopsite cu roșu și albastru, dar cari azi sunt presărate de eloquente pete albe de porumbei, și de alte efluvii ale animalității ce mișună prin curțile și podurile Primăriei... Sub blazoanele «democratice»... câte două stegulețe de câte o palmă, vechi și rupte și mototolite și pline de aceleași pete sacramentale sau mai bine zis excrementale... Chiar și pe clădirea «*Fundațiunii Carol*», stegulețe, al căror albastru s'a făcut de mult verzui, al căror auriu s'a făcut alburui, încât astăzi, cu al lor *roșu-verde alb* par drapele ungurești!... Câtă condescendență pentru Tripla-Alianță!. Românii din Ardeal ard steagurile Ungurimii și le calcă în picioare, România Liberă le înalță chiar pe palate regești!...

* * *

Ș'apoi defilarea din valea Metropoliei! O piață plină de ofițeri de toate armele, voinici, eleganți, sprinteni, plini de veselie. Dar bieții oameni nu știu unde să se așeze, pentru că nu știu dacă vor defila și ei; pentru că comandantul defilării nu știe nici el ce are a face... Și între ofițeri, o

risipeală de cucoane, de civili, de copii... Un iarmaroc de uniforme. Nici o rânduială, nici o disciplină, nici un program fix, nici o conducere!... Sfori polițienești contra «mahalagiilor», ghionturi, țipete, paturi de pușcă în pieptul oamenilor ce se strivesc de «ordinele» a 777 de paracomisari, dintre cari fiecare dă un ordin — contrar celui alalt... E o frumusețe! Și bieții ofițeri zâmbesc, dar cu sufletul cătrănit!...

Regele, cu prinții, vine dar nu știe unde să ia loc... Căci cei mari n'au organizat nimic... Schimbă locul, căci razele soarelui ard... Incepe defilarea. Muzicele capitalei reunite încep pe un tact de marș — funebru! Acelaș marș de circ când călăresc bătrânele matroane ale circului pe cai bătrâni și istoviți... Afară de școalele militare, încolo mai toată armata defilează de te doare inima! Unii ofițeri defilează splendid. Dar sunt și de aceia cari mereu vorbesc, mereu atrag atenția soldaților: «dreptu», «stângu», «nu vă risipiți»... tot instrucții târzii... la doi pași de suveranul care primește defilarea, o *de-fi-la-re*!... Și bieții soldați! Uite-i cum se înghesuiesc săracii! Iată-i drepti, iată-i cârniți, iată-i linie și iar cârnați, — iată-i cu rândurile sparte! Uite cum se umflă, parcă i-ar strânge nu știu ce chingi de pânțec! Cum aruncă ochii peste cap și cum asvârle biete pe picioare de parcă ar fi suferind de *tabes dorsualis*, parcă ar fi pe jumătate paralitici! Ci-că așa ar fi pasul la paradă, prusienescul *Parademarsch*!... Cum o să țină, nenorocții, pasul? Firește că-l pierd mereu. Chiar muzica îi încurcă și mai mult. Regele observă, și Regina... Amândoi fac d. capelmaistru semn cu mâna să dea un tact mai sprinten!... Tot de geaba... *Kronprinzul* german și numeroasa sa suită prusiană văd, dar se fac că nu observă... Sun oameni cari respectă dinastia și au simpatii pentru Români. Dar ce folos?.. Defilarea aceasta e o probă vădită că nu știm defila. Și de ce am ști? Doar Francezii nu țin nimic la defilare, și în curând nici la — oștire!.. Doar defilarea e o «prostie» nemțească!.. Auzi, defilare! Să știe lupta soldatul, mă rog, nu să defileze!.. Așa vorbesc mulți fanfaroni și imbecili cari nici măcar încălica nu știu! Nu-i mirare. Dar cam așa vorbesc chiar și oameni cu răspundere de instrucția armatei!

Zică cine o vreă: cei ce știu ce este o armată; cei ce au văzut defilând armata cea dintâi din lume, pe cea germană, aceia deduc din defilarea aceasta de ieri, că oștenii români nu sunt ceea ce ar putea fi. Nu sunt, pentru că și armata suferă... Suferă mai mult decât ce credem; suferă de instrucție defectuoasă în jos, de prea mare eleganță și ușurință în sus!.. Suferă pe urma nepotismului și protecțiilor inavuable cari paralizează orice dor de acțiune, orice energie a ofițerilor cu sentimentul datoriei. Sunt numeroși aceștia, dar ce folos dacă conducerea lasă atât de mult de dorit.

Nu vrem să întindem vorba căci e o chestiune dureroasă și mult mai gravă decât se crede. În orice cas însă: *Videant consules*! O spunem aceasta cu inima îndurerată dar franc și deschis, tocmai pentru că suntem susținători convinși ai oștirii și ai militarismului. Facă altă lume ce o vreă, România are absolută trebuință de o armată mare și de prima ca-

litate. Elementele oștirii: ofițeri și soldați, sunt, în imensa lor majoritate, admirabile. Minuni s'ar putea face cu ele. Dar trebuie o mai serioasă solitudine pentru armată.

* * *

Probabil spre a da prințului german și distinsei sale suite prilejul de a aprecia cultura noastră muzicală, ei au fost conduși, chiar în seara sosirii lor, să asculte concertul «Orchestrai Vieneze» la Ateneu... Să nu fie oare și la Berlin muzicanți germani?...

Ce-i drept, Marți seara, s'a dat la Teatrul Național un concert Dinicu, un act din «Apus de soare, — în care Ștefan declară că, fiind deja de 70 de ani, dă mantia domnească lui Bogdan !.. — și o parte din «Carmen Saeculare». Alegea foarte frumoasă dar cam inoportună... S'a dovedit însă o altă, neiertată lipsă de prevedere din partea celor răspunzători de aceste organizații. Se hotărâse un teatru «paré»: publicul avea să fie compus numai din oameni de seamă, în toaletă de rigoare: frac s. c. l., iar doamnele în haine elegante de serată, cum se face în toată Europa civilizată, în asemenea ocazii.

Ce se întâmplă însă? Regina, prinții, suitele sosesc, dar Teatrul Național e aproape gol, toacă; mai toate stalurile și chiar câteva loje nefiind ocupate!.. Vă dați seamă ce va ză zică aceasta? Prințul poate, foarte logicește, să presupună că lumea *cultă* a capitalei a ținut să demonstreze împotriva sa, făcând, *tocmai ea*, gol în prejurul său. Sau va fi conchis că în capitala României *nu există* atâția oameni culti, deprinși a îmbrăca fracul și a pune o pereche de mănuși albe ca ei să poată umple un teatru «paré»...

Și într'un caz și într'altul, domnii organizatori merită voturile de recunoștință ale poporului pentru toată această inteligentă organizație... Nu ne plângem că nouă nu ni s'a făcut onoarea de a ni se trimite bilete. Ce vom fi însemnând noi în fața atâtor ilustrațiuni oficiale?... Dar erau mijloace destule și persoane destule spre a asigura o sală și plină și demnă. Dar râvna organizatorilor de a da bilete probabil numai agenților de vot a fost, și de data asta, mai mare decât preocuparea de cinstea țării. Se vede că marea majoritate a partizanilor și a protejaților d-lor funcționari, — fiind alcătuită din «democrați consecvenți», n'a voit să îmbrace fracul spre a nu se face «caraghioși».. Și de acea, organizatorii au preferat să prezinte lumea cultă a capitalei într'o lumină caraghioasă. Tristă primire! Mai bine nu ne cunoștea viitorul împărat al Germaniei puternice și culte decât să ne vază cum ne-a văzut. Noroc că publicul Capitalei i-a făcut o primire spontană și cordială.

I. GHERASIM.

COSASAȘII

*Și-a 'ntins ăripile-amurgul
Pes'e firea liniștită,
Stropi de rouă ca rubine
Prin fânețe-apar.*

*De pe culmea 'n raze 'ncinsă
Trei cosasași încet coboară
Ș'a 'nceput să cânte tainic,
Unul dintre ei.*

*Cânt de dragoste e cântu-i
Și șoptesc în juru-i fașii
— Mult vrăjît e versu-i, frate,
Și de doruri plin!... —*

*Cânt'apoi și cel d'al doilea
Vesel cânt grăind de casă-i
Și de pruncii ce-l așteaptă
Seara 'n blând amurg...*

*Și șoptesc prin iarbă greeri
Fermecați de-a lui doamnă
— Mult e de dulceață plină
Și de mângâieri!... —*

*Dar al treilea, bietul, tac
Și pe fruntea-i obosită
Cine să citească peate,
Că-i pribeag, străin?*

*Trist și gândilor, el trece
Prin a firii sfântă vrajă
Și-i mângâie negre plete
Soarele 'n apus...*

I. M. MARINESCU.

O călătorie pe „rotile“ la frații înstrăinați

(Urmare)

Șoseaua coboară mai întâi nișel, spre a trece printre porțile «cetății din vale». Aci ziduri vechi și impozante, ce se urcă pe o pantă de vre-o 80 de grade spre creștetul coastei. O companie de unguri din Erlau, ce-și blăstămau soarta, ținea aci veghea. Trecând pe sub bolțile arcate, boarea răcoroasă, contrastând cu căldura de afară, par'că 'ți mai îngăimă mersul.

În afară de cetate, șoseaua începe să urce binișor, lăsând Drina albastră, spumegătoare și sgomotoasă din ce în ce mai în vale. Se desfășura acuma o priveliște de o neînchipuită frumusețe. Fiind deal și spre a-mi întipări mai mult amănunțimile aceluia tablou măreț, am descălecat, uitându-mă în toate părțile, împrejur, în vale și spre înălțimi. Am regretat atunci nu numai prietenii, pe cari n'am eloquența

de a-i smulge vreodată dela table sau dela cărți, spre a-i face să guste din dulceața naturei; ci și faptul, că nu știam a desemna sau măcar a fotografia.

Voiu încercă să prind însă măcar din condeiu acea unică priveliște a strâmtoarei Drinei de lângă Zvornik.

Din creștetul șoselei priviam în urmă pitorescul oraș de munte cu casele sale turcești de lemn, zăbrelate, printre care se înalță, lucind în foc de soare, ca niște semne uriașe de exclamațiune — elegantele minarete, contrastând cu verdeața închisă a crângului de pe coasta sârbească din preajmă.

Din apa Drinei se ridică zidul cetății, urcând pereții, în linie dreaptă până la cetatea de sus, ce încununează toată valea.

Peste râu duce dealungul-văei o șosea sârbească, străbătând colți pietroși, înconjurându-i, dispărând și iar albind prin desimea codrilor.

Adânc în vale, dând viață ambelor maluri, se încovoae spumegătoare sprintena Drină verzue, mai *închisă*, pe o parte, în umbra, ce-o aruncă coasta muntelui din stânga ei.

Albia și splaiurile râului au în acest loc o topografie din cele mai variate și mai răpitoare. Puțin mai în sus, Drina se îngustează și formează un «grind»; ceea ce se vede din bulbucarea apei și din iuteala, cu care plutele alunecă pe acolo spre vale.

În dreptul nostru, râul se lărgește ca un lac, în mijlocul căruia pe o insulă plană, un sălaș de vrăbii se scaldă în nisipul cald.

Alătura de râpa dreaptă se vede mișcându-se roata unei mori de apă, în ale cărei cupe se aruncă cu vehemență unda unui sburdalnic părâiaș de munte. Tot în acel «lac» al Drinei se ridică spre partea Sârbiei niște stei fantastici de vre-o 15 metri, încununați cu verziș de arbori tufari.

Decă veți mai stropi acest tablou cu punctele negre și roșiatice ale mioarelor și caprelor, ce se vedeau acățându-se pe munceii din față; de veți acoperi totul apoi cu albastrul dulce și nepătat al cerului oriental; de vă veți fi deprins în fine nu numai cu toarcerea viselor viitoare de fericire, ci și cu resemnațiunea, de a mai gusta și din comoara trecutului: veți pricepe de ce mereu duc jindul locurilor acelea; de ce mereu mă bate într'acolo dorul de ducă!

Am mers calea Drinei spre miazăzi până la înbucătura *Drinacei*. În cătunul cu acelaș nume s'ar fi aflând și vre-o câteva familii de Caravlași despre care nu găsesc de altmintereanică eri vre-o pomenire în operele, ce 'mi sunt la îndemână.

De aci cărmii spre apus pe Drinacea în sus; prin codri stufoși, prin munți păduroși, pe un drum săpat, de ape mâncat; ocolind pripoare,

«tăind» prin răzoare; mai poposind încă sub umbră de stâncă; apoi iar mergând, peptiș aburcând, codrii răsbătând și tot n'ajungând, pân'la luminiș, pân'la pălținiș.

Noaptea că venea și mă cuprindea cu luciul de stele — să tot cați la ele!—cu vălu-i umbros, mândru fioros. Printre clocotici, roiu de licurici, drumul mi-l tăiau, calea'mi luminau. În jur, în verdeață cu multă dulceață grierii cântau, de se prăpădiau, gându'mi desmierdau.

Poezia dulce și romantică a unei astfel de călătorii, noaptea prin pustii, prin țări depărtate, pe cărări uitate, singur singurel, o gustă însă în plin numai acela, carele-a intrat în acest sanctuar al fericirii pământești prin îndelungată străduioță sufletească: de a stăvila pe cât se poate cerințele materialiste și a prețui și culege roadele îmbelșugate ale idealismului fără seamăn din monumentele măestre ale artelor și literaturii, din comorile sufletești ale oamenilor aleși și din nepătrunsa carte a vieții.

Pe înnoptate ajunsei la *Vlasenița*, unde avui norocirea să dau spre marea mea mirare de un hotel în toată regula, întreținut de un Croat; aci îmi stâmpărai foamea — velocipediștii sunt pururea flămânzi — și îmi odihnii trupul meu trudit pe un pat săltăreț și delicios de vartos. Consultând ciclometrul, aflai că făcusem în această zi 78 de kilometri, cu doi adică mai mult ca ieri.

Abia a doua zi dimineața, văzui, că *Vlasenița* care fiind capitala un județ își ia tot avântul, spre a deveni un orașel plăcut de provincie, e așezată într'o poziție încântătoare, pe un tărpean de deal, cu vederi în fundul ambelor văi, ce-o mărginesc, și în fața marelui podiș numit «*Romania*» (1), ce se ridică înspre apus, cu caracter alpin pietros și păduros, asemenea unui segment dintr'un amfiteatru.

Ceeace isbește pe cititor în această parte de descriere e de sigur răsărirea acestor două nume, ce se întregesc unul pe altul, ca un răsunet îndepărtat în loc și timp. Căci aceste nume, scumpe inimelor noastre, oglindesc timpuri medievale, când Românii sunt amintiți în nenumărate monumente istorice ca păstori, negustori sau oșteni, trăind prin mai toate țările și provinciile balcanice, ba și prin Dalmația, Croația și Slavonia, cu o așa forță de expansiune, în cât unele teritorii ocupate de ei capătă chiar o numire administrativă sau poate și politică după naționalitatea lor. 1)

Podișul «*Romania*» care are o lățime de vre-o 70 de kilometri

1) Astfel între altele, Parva Vallachia în Slavonia însemna odinioară sangeacul Pojeva și Cernica; vezi despre aceasta I. Filipescu, op. cit. p. 40,20, și aiurea unde se află și literatura colindărilor Românilor și Aromânilor.

și o lățime aproape de trei ori pe-atât, apare deci ca un document topografic, a cărui însemnătate istorică așteaptă deslegarea. Adevărul e, că în apropierea sa și pe latura răsăriteană a Bosniei se află nu numai sălașuri numeroase de Caravlahi, ci și colonii de ale Aromânilor ¹⁾. La Vlasenița mai aflai, că atât într'un cătun, ce ține de acest orașel, precum și în *Camenița* și *Drinacea*, pe drumul de la Zvornik încoace, ar locui asemenea Caravlahi.

Țin a releva aceasta, deoarece d-l Filipescu nu amintește în scriptura sa aceste localități.

Duminică în 17 August, deci a 17-a zi de la plecarea mea din țară și a 14 zi de călătorie, pornii pe un timp admirabil la 5 oare și un pătrar din Vlasenița, pe o șosea «întinsă ca o curea», urcând în vre-o trei ceasuri, mai mult pedestru, serpentinele interminabile, ce șerpuiau prin toate coclaurile desişului și prin toate cotloanele măgu-roase ale României; deschizându-mi-se din ce în ce vederi în văi și vâlcele tot mai prăpăstioase și înspre zări tot mai îndepărtate.

Urcând mereu vre-o 12 kilometri, clopotele bisericii din Vlase-nița, ce chemau într'un ton jalnic pe credincioși la liturghie, răsunau din ce în ce mai «*perdendosi*», ca vocea tăinită și duioasă a inimei sub impresiunea atâtor culmi de cele mai alese mândrețe. Soarele răsărise într'un noian de focuri, apele argintii ale pâraelor răcoreau verdele gros al câmpiilor; calea «împărătească» se încovoea în neînchipuite întorsături, și se desfăcea mai la vale în alte căi albicioase, ce se așterneau apoi, în linii drepte în câmpii, întretându-se cu altele. Vlasenița în vale, cu casele ei acoperite cu olane și cu turnurile răsărite ale bisericii, părea un buchet strălucitor în foc de soare. Pe culmile, colinele și dealurile de prinprejur, acoperite parte cu selbe și păduri, parte cu livezi, fânețe și praturi, licăreau din întregul câmpeniei de munte casele și colibe singuratece bosniace, ademenitoare pentru ochii privitorului visător; mai mult încă pentru cei ai acerei ce se rotește falnic în slava cerului, pândind a pradă. Ajungând culmea și poposind lângă un șipot cu o apă minunată avui o întâlnire interesantă cu un «Huțean» bucovinean, pe care îl recunoscuî îndată după cioarecii roșii și după sumanul său cel scurt. Știind rupe rutenește, mă dedei în vorbă cu el și aflai, că *ei* lucrează de vre-o opt ani ca «lemnători» în codrii învecinați la o societate de Evrei, cari și pe aci și-au pus în gând să ucidă poezia și să-și umple pungile, sută-până la două sute în sută. I. GHERGHEL.

¹⁾ Filipescu, op. cit. harta alăturată.

DRAGOSTE

El pleacă...
 Jar crinul, măi palid ca luna
 Și lasă privirea încet spre pământ,
 Suspină
 Și roua-î se-arată pe triste petale
 Și cade la vale
 Încet, tremurând.....

Ea plânge...
 De doru-î se duce să piară
 În valul uitărei de veci,

Jar crinul,
 Se stinge de jale, sub raze de soare
 Ce-î turbură pacea...

Și'n juru-î
 Tot cântă
 Convoiul de frunze uscate și pale,
 Cântările morții, ce scutură floarea....

BCU Cluj / Central University Library Cluj R. C.

REVISTA GENERALA

REVISTA CĂRȚILOR

Noua lucrare a d-lui Miculescu

E o dramă într'un act, se intitulează «Jertfă» și a fost pentru întâia oară tipărită în *Convorbiri literare* acum două luni de zile. Faptele se desfășură la moșia Storești a Doamnei Dubău, în 1877, după căderea cetății Rahova. Ștefan, logodnicul domnișoarei Tinca, s'a prăpădit în cea din urmă luptă și numai Doamna Dubău, mama copilei, cunoaște nenorocirea, dar nu știe cum s'o împărtășească fiicei sale. Cu nerăbdare așteaptă venirea unui vechi prieten al casei, Doctorul, care slujea ca medic în oștirea de peste Dunăre și vestise în ascuns Doamnei Dubău moartea lui Ștefan. Amândoi aveau să pregătiască destăinuirea în așa fel ca logodnica să nu cadă sdrobită sub lovitura sorții. Greutatea rămâne asupra Doctorului. Acesta la nceput ascunde copilei tristul adevăr, născocind că Ștefan a stat mereu ascuns în ambulanță, povestește în urmă lupta dela podul Ogostului, cu vitejia înălțătoare a oștii românești, cu neasemănata jertfă de sine a unui flăcău care-și găsește moartea, pe câmpul de război, cercând să ducă în tabăra cea mare o veste pe căi pri-mejdioase — și atunci, logodnica nu mai poate crede că mirele său a rămas

dosit, în ziua când piereau toți pentru țară. Ea ghicește cine a fost eroul... sdruncinarea ei de o clipă se curmă într'o durere împăcată cu voia lui Dumnezeu cel atotputernic și, după scurta șovăire, dânsa fâgăduiește să fie tare ca și logodnicul ei.

Subiectul dramei a fost mărginit cu multă pricepere. La ridicarea cortinei faptul împrejurul căruia se învârtește acțiunea, e tănuit numai pentru eroină: Doamna Dubău, Doctorul, — și alături de aceștia, însuși cetitorul piesei, — știu ce s'a întâmplat. Lovitura e dată pe câmpul de războiu, n'are să mai atingă pe nimeni, afară de logodnica viteazului mort. Și dela primele pagini se lămurește planul poetului de a strămută în cuprinsul și decurgerea dialogului tot interesul dramatic. În aerul încărcat de nenorocire al casei, mijeste ca un trăsnet cumplita noutate, pe care va trebui neapărat s'o afle domnișoara Dubău. Toată încordarea se naște acum și merge crescând alături de firul scenei a șasea: Cum își va împlini Doctorul datoria de crainic al morții? Domnul Miclescu a îndrumat piesa către deznodământ, cu o îndemănare vrednică de toată lauda. Prefacerea minunată, pe care o aduce în sufletul copilei povestirea luptelor din preajma Rahovei, se dovedește ca plină de realitate, până în cele mai mici amănunțimi. Ciocnirea dintre simțul de mândrie patriotică și dragostea omenească temătoare și lacomă, alcătuește sâmburele tragic al piesei. Fără de întorsături silite și mai cu seamă fără declamație goală, drama culminează în cuvint-le doctorului, pe care Tinca Dubău le ascultă ca în extaz: «când ostașului căzut pentru țară, logodnica lui îi strigă: «bine ai făcut!» o nuntă între doi aleși se săvârșește în nemărginire!»

REVISTA REVISTELOR.

Revista infanteriei, dela 25 Februar, anul XIII, numărul 146, dovedește prin alcătuirea sumarului său bogat și felurit, că *stratul ofițeresc al pedestrimii noastre se apropie cu deosebită înțelegere de tot ce atinge soarta, bunul mers, întocmirea și înnălfarea oștii române*. O străduință vioaie și mult îmbucurătoare se dă la iveală; dorul de muncă înfrățită; hărnicia culegerii de noi pilde, pe ori unde s'ar ivi ele; pătrunderea tot mai înțeleaptă a nevoilor de propășire necontenită,—semnele acestea de bărbăție și noutate vor aduce vremuri bune și spornice în izbândă. Pentru deplina pregătire a ofițerimei de infanterie, d. general Aslan cere o școală de aplicație. D. căpitan Dumitrescu arată că prin scăderea slujbei militarești la doi ani, *companiile ajung prea numeroase*, — din această pricină ostașii capătă o instrucție mai slabă; *numărul gradăților va trebui mărit!* Apoi într'un articol următor, d. colonel Mărășescu face propuneri de măsuri menite să înlesnească *repedea întocmire a regimentelor de rezervă*. Sunt vrednice de amintit și trei articole semnate: căp. Alexiu (Metoadele de instrucție și reducerea termenului de serviciu); căp. Damian (despre manualul lucrărilor de campanie); căp. Strișcă (Atacul infanteriei, dedus din experiența războiului ruso-japonez, traducere). Numărul se încheie cu informații culese foarte sârguitor din reviste militare, științifice sau enciclopedice.

Un răsunet al Congresului de limbi străine, ținut la Craiova, în Decembrie 1908: *Revista generală a învățământului*, publică interesanta comunicare a d-lui Valentin Bude, profesor în Iași, despre *Cântecele germane*, ca mijloc de învățare a bunei rostiri; ca sprijin al ținerei de minte pentru lesnicioasa memorizare a bucăților în versuri; ca prilej de apropiere între școlari și dascăl; ca reculegere plăcută pentru sufletul tinereții. Ajutorul maestrului de muzică poate folosi mult unui profesor de limba germană, pe care soarta nu l'a înzestrat cu însușiri de ureche și glas.

*

Revista Teologică din Sibiu, cunoscută prea puțin la noi și răspândită mai cu seamă în lumea preoțimeii ardelene, — o nouă dovadă că munții ne stau zăgaz între cele două mari trupuri ale neamului românesc, — publică un articol istoric al d-lui Silviu Dragomir despre legăturile bisericești ale Românilor din Transilvania cu *Impărăția rusă* pe timpul de aproape un veac între anii 1668 și 1759. Câteva destăinuiri dureroase cuprinde studiul d-lui R. Cândea: *Românii și Rutenii în biserica greco-orientală din Bucovina*.

*

Pentru a ține fără încetare pe absolvenții școlii sătești în atingere cu pătura cunoscătorilor de carte, d. Gh. Popescu, învățător la Peștișani, județul Gorj, arată în *Revista asociației învățătorilor și învățătoarelor*, (Februar 1909), că mijlocul de căpetenie ar fi întemeierea unei publicații săptămânale, pe înțelesul tinereții dela țară și care de cu vreme să se dea în mâna elevilor de clasa cincea, înlocuind cartea de citire. Gândul e nimerit, însă nu până la capăt: revista poate rămâne ca un sprijin lăaturalnic, iar după eșirea din școală ca singurul izvor de învățătură și lumină. Dar ea nu trebuie să înlocuiască nici decum cartea de citire în clasă.

*

În *Revista economică și culturală*, numărul dela 1 Mart, d. C. Nădejde arată piedicile pe cari le întâmpină răspândirea cunoștinței de carte în păturile de jos, din pricina *lipsei de clădiri încăpătoare, cu aer destul și lumină multă*, unde sănătatea școlarilor să nu fie primejduită și înghesuiala să nu facă învățătura cu neputință.

*

După o îndelungată amuțire, de aproape trei ani, *Revista politică și literară* din Blaj, vede iarăși lumina, pe ziua de 1 April, sub conducerea d-lui Aurel Ciato, cunoscut încă de multă vreme pentru însemnătatea sa ca fruntaș al tinereții române de peste munți. Planul de luptă al acestei folositoare publicații ardelene, rămâne ca și înaintea «ridicarea vieții naționale în fiecare inimă și mai cu seamă, întemeierea unității de gândire în toată românimea supusă coroanei Sfântului Ștefan». Sumarul e bogat și răspunde scopului pe deplin. Dr. C. Maniu dă o frumoasă pagină de îmbărbătare la muncă pentru cunoașterea neamului prin istorie și geografie, în trecut și în timpul de față. D-l Aurel Ciato, la rândul său, tipărește un articol *impotriva planului de*

împăciuire cu Maghiarii, apărând politica de până acum a fraților noștri asupriți. Nuvelistul Ciura face o dare de seamă plină de însuflețire asupra cărței d-lui Vlahuță: *Din trecutul nostru*. Partea curat literară cuprinde poezii de Cotruș, Leandru, Hyperion, descrierea d-lui Marian Sas: Monumentul dela Mirăslău, apoi un Poem în proză de Ion Adam, precum și două schițe datorite, una d-lui Agârbiceanu, alta d-lui A. Melin.

În *Convorbiri literare* pe luna Mart 1909, se tipărește frumosul discurs panegiric ținut de către d. Andrei Bârsan, profesor la gimnaziul din Brașov, în amintirea episcopului Ioan Popazu, dela nașterea căruia s'a împlinit un veac în ziua de 20 Decembrie 1908. Cuvântarea, sărbătorească prin formă cumpătată și cuprinsul ei ales, urmărește viața și faptele arhipăstorului, care alături de mitropolitul Șaguna s'a ostenit mai mult, cu neuitată lepădare de sine, pentru întemeierea școlii naționale românești. Vrednicul episcop este zugrăvit cu măiestrie în mijlocul vremii sale. Nu lipsește nimic pentru ca studiul d-lui Bârsan să fie una din cele mai credincioase icoane biografice ale întregii noastre literaturi, — atâta viață și adevăr cuprinde.

Din revista gălățeană, *Dunărea de jos*, numărul 6 din Februar 28, însemnăm schițele istorice ale d-lui profesor G. N. Munteanu: Galații pe vremea lui Mihai Sturdza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RĂSPUNSURI

D-lui Oreste.—Am primit și vă mulțumim. Se vor publica treptat. Mai cu seamă dactilii D-v. sunt cu deosebire frumoși.

D-lui C. Manolache.—Noua bucată ne-a sosit abia la patru zile după sărbătorile Paștelui. Are calități de simțire și va intra în sumarul celui mai apropiat număr, dacă veți binevoi să ne dați un scurt răgaz, căci paginile «Sămănătorului» de azi au fost prinse până la cel din urmă rând.

D-lui M. Sfetescu.—S'a primit. O veți citi în revistă.

D-lui Al. Const.—Schița Domniei-voastre se va cerceta chiar azi. Așteptați răspunsul.

D-lui M. Negru.—Vă mulțumim pentru paginile de proză. Credem că-și vor avea locul în revistă, fără prea multă zăbavă. E însă drept că le-am primit cu mare întârziere.

D-lui N. Budurescu.—Sunteți nedreptățit fără voia noastră. Făgăduiala, pe care v'am dat-o, rămâne: se vor tipări. Dar ne-a fost cu neputință, căci toate merg la rând.

D-lui P. G. C.—Am primit manuscriptul, însă numai peste cinci zile Redacția își va putea îndeplini datoria față de lucrarea D-v. Din această pricină vă rugăm să ne îngăduiți până la numărul viitor.